

Doorrekening herziening kindregelingen SGP

Op verzoek van de SGP heeft het Centraal Planbureau een doorrekening gemaakt van de budgettaire, inkomens- en arbeidsaanbodeffecten van een wijziging van de kindregelingen.

De berekening is gebaseerd op parameters in het sociale zekerheids- en belastingstelsel in 2025, zoals die bij de Miljoenennota van september 2021 golden. Er is geen rekening gehouden met voorgenomen beleidsaanpassingen in het coalitieakkoord van 15 december 2021.

In haar beleidspakket vervangt de SGP de kinderbijslag, het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag door één overkoepelende kinderbijdrage. Deze wijziging is budgettair neutraal vorm gegeven.

CPB Notitie

René Schulenberg, Elian Griffioen, Eugene Verkade

februari 2022

1 Inleiding

Op verzoek van de SGP heeft het Centraal Planbureau een doorrekening gemaakt van de inkomens- en arbeidsaanbodeffecten en budgettaire gevolgen van een herziening van de kindregelingen in het bij- en toeslagenstelsel. In haar beleidspakket vervangt de SGP de kinderbijslag, het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag door één overkoepelende kinderbijdrage. Dit is een regeling die nog wel kenmerken heeft van de kinderbijslag en het kindgebonden budget. Deze wijziging van de bij- en toeslagen is budgettair neutraal vormgegeven.

De berekening is gebaseerd op parameters in het sociale zekerheids- en belastingstelsel in 2025, zoals die bij de Miljoenennota van september 2021 golden. Er is geen rekening gehouden met voorgenomen beleidsaanpassingen in het coalitieakkoord van 15 december 2021. De doorrekening betreft de afwijking ten opzichte van dit zogenoemde basispad. Er zijn voor deze notitie zogeheten ex-ante effecten doorgerekend. Eerste-orde-gedragseffecten op het arbeidsaanbod zijn daarbij wel doorgerekend, maar tweede-orde-gedragseffecten als gevolg van de voorgestelde wijzigingen - die invloed hebben op bijvoorbeeld economie, lonen, prijzen of begroting - zijn niet meegenomen. Het afschaffen van de kinderopvangtoeslag kan bijvoorbeeld gepaard gaan met negatieve werkgelegenheidseffecten en daarmee de inkomens beïnvloeden.

Deze notitie gaat achtereenvolgens in op de vormgeving en de ex-ante budgettaire effecten van de aanpassing van de kindregelingen (paragraaf 2), de inkomenseffecten (paragraaf 3) en de arbeidsaanbodeffecten (paragraaf 4). Afgesloten wordt met een reflectie op een aantal andere mogelijke gevolgen van de aanpassing, zoals de complexiteit voor burgers en uitvoering.

2 Vormgeving en budgettaire effecten

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten op de overheidsfinanciën van het door de SGP aangeleverde beleidspakket. De bedragen zijn ex ante, doorgerekend op de parameters van het sociale zekerheids- en belastingstelsel voor 2025 (prijsniveau 2021) en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad¹.

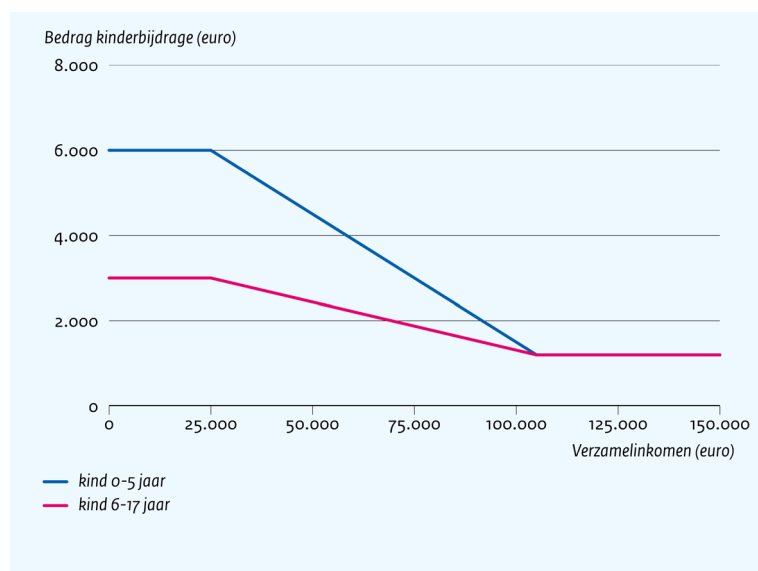
2.1 Vormgeving beleidspakket

In dit alternatief voor de kindregelingen van de SGP komen de kinderbijslag, de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget te vervallen. Daarvoor in de plaats komt één kinderbijdrage. Voor ieder kind tot 18 jaar ontvangt een huishouden een vast bedrag van 1200 euro. Daarboven komt er een variabel bedrag, afhankelijk van het (bruto) verzamelinkomen van het huishouden en de leeftijd van het kind. Voor kinderen tot en met 5 jaar wordt tot een huishoudinkomen van 25.000 euro nog eens 4800 euro ontvangen. Boven een inkomen van 25.000 bouwt dit bedrag met 6 procent af. Voor kinderen vanaf 6 jaar is het maximaal variabele bedrag 1800 euro, wat met 2,25 procent afbouwt van een inkomen van 25.000 euro. Bij een huishoudinkomen van 105.000 euro is het variabele bedrag volledig afgebouwd, en ontvangt een huishouden enkel nog het vaste bedrag. Het totaalbedrag aan kinderbijdrage wordt voor alleenstaande ouders verdubbeld.

¹ Uitgaande van de actualisatie van de middellandetermijnverkenning 2022-2025 van het CPB, september 2021 ([link](#))

In figuur 1 is de vormgeving van de kinderbijsdrage te zien. Het inkomensafhankelijke deel van de kinderbijsdrage wordt gebaseerd op het inkomen van twee jaar geleden (t-2), waardoor er geen sprake meer is van voorschotten en terugvorderingen. Voor huishoudens die in de twee jaar nadien inkomen verliezen, komt er een vangnet. In dat geval wordt er gekeken naar het geschatte jaarincome in het jaar zelf (t).

Figuur 1: Vormgeving kinderbijsdrage per kind (naar hoogte van verzamelinkomen)

2.2 Budgettaire effecten (ex ante)

De SGP heeft deze herziening van de kindregelingen budgettair neutraal vormgegeven (tabel 1). Dat betekent dat deze structureel neutraal is voor het EMU-saldo (ex ante). Alle maatregelen zijn genomen aan de uitgavenkant van de begrotingen betreffen de sociale zekerheid.

Tabel 1 Netto ombuigingen in 2025, t.o.v. basispad ex ante, mld euro (prijsniveau 2021)

(-) betekent intensivering, (+) betekent ombuiging.	2025
Sociale Zekerheid	
Afschaffen kinderbijslag	3,5
Afschaffen kindgebonden budget	2,6
Afschaffen kinderopvangtoeslag	3,2
Invoeren kinderbijsdrage (t-2)	-9,1
Invoeren vangnet voor huishoudens met inkomensterugval	-0,2
Totaaleffect beleidspakket overheidsuitgaven	0,0

Wijzigingen sociale zekerheid

- De kinderbijslag komt te vervallen. Dit is een ombuiging van 3,5 miljard.
- Het kindgebonden budget – inclusief de zogeheten alleenstaande-ouderkop – komt te vervallen. Dit is een ombuiging van 2,6 miljard.

- De kinderopvangtoeslag komt te vervallen. Dit is een ombuiging van 3,2 miljard.
- Er wordt een kinderbijdrage geïntroduceerd met een vast en een variabel bedrag. Het vaste bedrag is per kind 1200 euro. Het variabele bedrag is voor kinderen tot en met 5 jaar maximaal 4800 euro en voor kinderen vanaf 6 jaar maximaal 1800 euro. Boven een bruto huishoudinkomen (verzamelinkomen) van 25.000 euro per jaar bouwt dit af met 6,0 procent en 2,25 procent. Dit is gebaseerd op het verzamelinkomen van twee jaar geleden ($t-2$). Voor alleenstaande ouders wordt het totaalbedrag aan kinderbijdrage verdubbeld. Deze kinderbijdrage kent een vermogenstoets van 105.000 euro boven het heffingsvrije vermogen dat voor de toeslagen geldt. Dit is een intensivering van 9,1 miljard.
- Er wordt een vangnetregeling geïntroduceerd voor het inkomensafhankelijke deel, voor huishoudens waar het bruto verzamelinkomen in die twee jaar minstens 20 procent achteruit is gegaan. Dit betreft een intensivering van 0,2 miljard. Voor de berekening van de budgettaire omvang van het vangnet is gebruikt gemaakt van de berekeningen die gedaan zijn om alternatieven voor het toeslagenstelsel in beeld te brengen². De vormgeving van het inkomensafhankelijke deel van de kinderbijdrage ziet er anders uit dan de vormgeving van de toeslagen die daarin zijn meegenomen. Het budgettaire beslag van het vangnet zal daardoor ook anders zijn. Omdat dit specifieke vangnet niet exact is doorgerekend is, is het budgettaire beslag ook met grotere onzekerheden omgeven.

3 Inkomenseffecten

Definitie inkomenseffect

Het inkomenseffect is het directe effect van het voorgenomen beleid op de koopkracht van huishoudens wanneer dit beleid in één keer volledig zou worden doorgevoerd³. Hiervoor is gebruik gemaakt van het koopkrachtmodel van het CPB, genaamd MIMOSI.⁴ Er wordt, evenals in de reguliere koopkrachtramingen van het CPB, uitgegaan van de statische koopkrachtdefinitie. Hierin worden mensen bijvoorbeeld niet ouder, krijgen geen kinderen, gaan niet samenwonen of scheiden en krijgen of verliezen geen baan. Zo wordt de impact van beleid op de structurele inkomensverhoudingen zo zuiver mogelijk in beeld gebracht.

In dit specifieke beleidspakket is echter een dynamisch onderdeel toegevoegd: de hoogte van de kinderbijdrage wordt namelijk bepaald op basis van het inkomen van twee jaar geleden. Vanwege het statische karakter van de doorrekening verandert het inkomen in het gebruikte model jaar-op-jaar echter slechts beperkt. Bijvoorbeeld door stijging van de cao-lonen of indexaties van de uitkeringen. Verandering van het inkomen door bijvoorbeeld baanverlies zijn niet meegenomen. Daarom is in de doorrekening gekeken naar het huidige inkomen, wat nauwelijks afwijkt van het inkomen van twee jaar geleden. Om de verandering van de structurele inkomensverhoudingen in beeld te brengen, is dit huidige inkomen prima bruikbaar. Voor de groep die in de twee jaar tussen de bepaling van het toetsingsinkomen en de uitkering van de kinderbijdrage relatief veel inkomen heeft verloren is er een vangnet, waardoor deze dynamiek geen invloed heeft op de structurele inkomensverhoudingen.

² Rijksoverheid (2020), 'Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel: hoofdstuk 5 Beleidsalternatieven'

³ Bij een eventuele invoering kan ervoor gekozen worden om deze nieuwe regeling geleidelijk te laten ingaan. In dat geval worden de effecten over meerdere jaren uitgespreid, maar in totaliteit blijven de effecten zoals in dit hoofdstuk beschreven.

⁴ Koot, P., M. Vlekke, E., Berkhout en R. Euwals (2016), MIMOSI: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht, CPB Achtergronddocument, Den Haag.

In vergelijking met de reguliere koopkrachtramingen van het CPB wijkt het inkomenseffect af op de volgende twee punten:

- In de reguliere koopkrachtramingen staan de jaar-op-jaar mutaties van het inkomen centraal, terwijl met het inkomenseffect het totale effect van een maatregel (of pakket van maatregelen) op het inkomen in kaart wordt gebracht, ongeacht het jaar of de periode waarin deze wordt ingevoerd.
- In de reguliere koopkrachtramingen wordt naar het totaalbeeld van alle maatregelen en economische ontwikkelingen gekeken, terwijl met het inkomenseffect wordt ingezoomd op een specifieke maatregel of set aan maatregelen op een beleidsterrein (in dit geval de plannen van de SGP voor de kindregelingen) en wordt geabstraheerd van economische ontwikkelingen (bijvoorbeeld lonen en prijzen).

Inkomenseffecten beleidspakket herziening kindregelingen SGP

De herziening van de kindregelingen - zoals voorgesteld door de SGP - is in doorsnee neutraal voor het besteedbaar inkomen van de 1,5 miljoen huishoudens met kinderen.⁵ Dat is op zichzelf niet verwonderlijk aangezien de herziening budgetneutraal is vormgegeven.

Ondanks de neutrale inkomensontwikkeling zijn er wel grote verschillen tussen huishoudens (zie figuur 2). Het samenvoegen van de verschillende regelingen in één regeling zorgt ervoor dat de uit te keren bedragen overzichtelijker, maar minder gedifferentieerd worden. In de puntenwolk (figuur 3) is goed te zien dat er ook veel spreiding in inkomenseffecten is op hetzelfde inkomensniveau. Voor de middelste helft van deze huishoudens ligt het inkomenseffect tussen de -2,2 procent en 2,3 procent. Bij bepaalde specifieke groepen huishoudens zijn de inkomensstijgingen of -verliezen echter een stuk groter. Met name bij lage inkomensgroepen en uitkeringsgerechtigden kunnen de inkomenseffecten – zowel positief als negatief – groot zijn. Voor 5 procent van de uitkeringsgerechtigden is de inkomensstijging 70 procent of meer, terwijl 5 procent van de onderste twee inkomensgroepen er circa 20 procent of meer op achteruit gaat.

De spreiding ontstaat vooral door het afschaffen van de kinderopvangtoeslag en het generieke ontwerp van de kinderbijdrage. De kinderopvangtoeslag wordt niet in gelijke mate gebruikt, zoals de kinderbijslag en het kindgebonden budget, maar is een vergoeding per uur voor werkende ouders die gebruik maken van kinderopvang. Aangezien er veel spreiding is in de hoeveelheid kinderopvang die huishoudens afnemen, zorgt het afschaffen van deze regeling – en vervangen door een regeling die onafhankelijk is van het aantal uren kinderopvang – voor veel verschillen in inkomenseffecten. Huishoudens die weinig of geen kinderopvang afnemen, zullen over het algemeen een positief inkomenseffect hebben en vice versa. De hoogte van de nieuwe kinderbijdrage per kind is daarnaast ook minder afhankelijk van leeftijd en aantal kinderen dan de kinderbijslag en het kindgebonden budget, wat ook voor spreiding van de effecten zorgt. Ten slotte wordt er in totaliteit ook circa 9 miljard euro verschoven, waardoor spreiding niet verwonderlijk is.

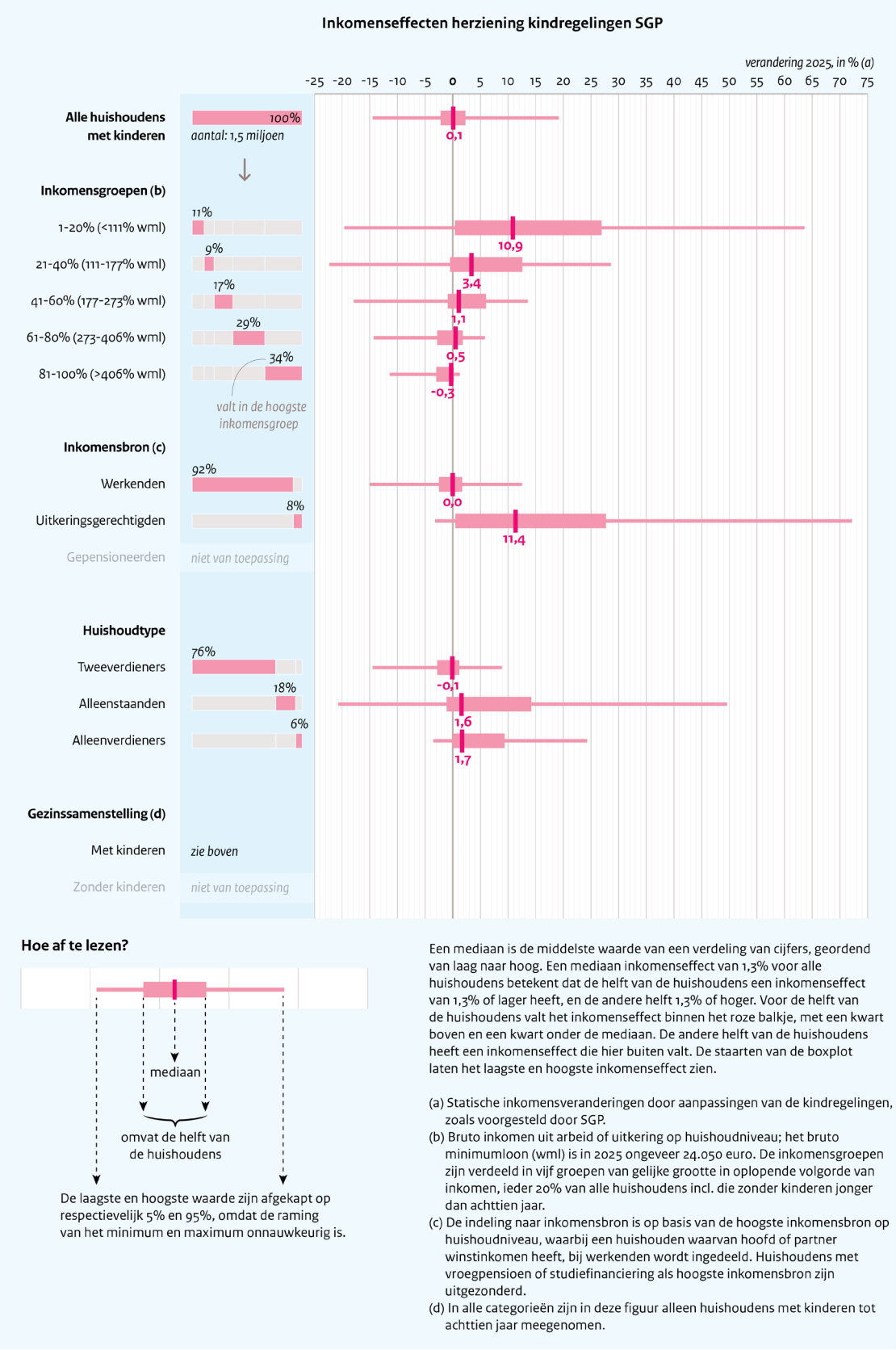
Van de inkomensgroepen gaat de laagste 20 procent er het meest op vooruit: in doorsnee 10,9 procent van het besteedbaar inkomen. Naarmate de inkomens toenemen, worden de mediane inkomenseffecten kleiner, zo is ook in figuur 2 te zien. Voor de hoogste inkomensgroep pakt de herziening in doorsnee negatief uit: het mediane inkomensverlies is 0,3 procent. Ook de puntenwolk in figuur 3 laat zien dat vooral de lage inkomens en de (lagere) middeninkomens er na de herziening op vooruitgaan. Gemiddeld genomen is er dus sprake van een herverdeling van huishoudens met hogere inkomens, naar huishoudens met lagere inkomens. Een derde van de huishoudens met kinderen valt overigens in de hoogste inkomensgroep, terwijl de onderste twee inkomensgroepen uit 10 procent huishoudens per groep bestaan⁶. De boxplots suggereert dat er in

⁵ Bij de berekening van de inkomenseffecten zijn huishoudens zonder kinderen niet meegenomen, omdat de herziening louter gevolgen heeft voor huishoudens met kinderen.

⁶ De indeling naar inkomensgroepen is gedaan op basis van alle huishoudens, dus ook zonder kinderen en gepensioneerden. Als gevolg daarvan horen de huishoudens die hier bijvoorbeeld zijn ingedeeld in de hoogste inkomensgroepen tot de 20 procent hoogste inkomens onder alle huishoudens, en niet tot de 20 procent hoogste inkomens onder alleen de huishoudens met kinderen. Dit is gedaan om de aansluiting te houden met de indeling zoals die in koopkrachtplaatjes en andere doorrekeningen – zoals Keuzes in Kaart – wordt gebruikt.

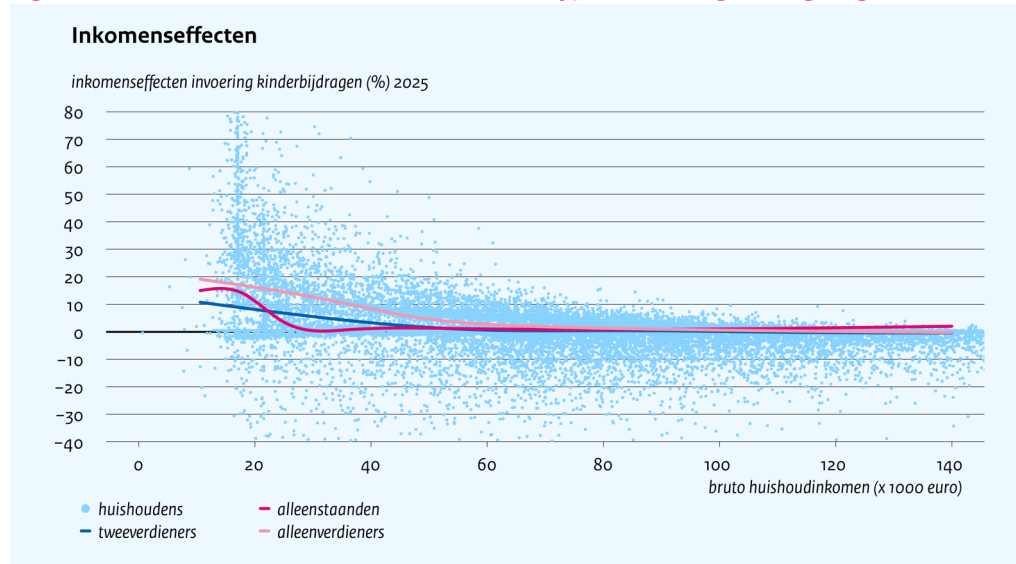
totaliteit meer huishoudens op vooruitgaan dan feitelijk, doordat de hoogste inkomensgroep - die erop achteruit gaat - een relatief omvangrijke groep is.

Figuur 2 Boxplot inkomenseffecten herziening kindregelingen SGP

Het beleidspakket zorgt in doorsnee voor een duidelijk positief inkomenseffect van 11,4 procent voor uitkeringsgerechtigden en het mediane inkomenseffect van werkenden is 0,0 procent. Het forse inkomenseffect voor uitkeringsgerechtigden ontstaat doordat zij geen recht hebben op kinderopvangtoeslag (wat vereist dat beide ouders – of de alleenstaande ouder - werken) en in dit voorstel wel kinderbijdrage ontvangen. Werkenden hebben wel last van het verlies van de kinderopvangtoeslag, maar gemiddeld wordt dat opgevangen door de kinderbijdrage. Het mediane inkomenseffect voor werkenden zit dicht bij het mediane inkomenseffect van alle huishoudens, wat niet verwonderlijk is aangezien 92 procent van de totale groep uit werkenden bestaat. Ook hier is daarom sprake van een flinke spreiding van de inkomenseffecten.

Figuur 3 Puntenwolk inkomenseffecten huishoudtypes herziening kindregelingen SGP

Het doorsnee inkomenseffect is positief voor alleenverdieners (1,7 procent) en alleenstaanden (1,6 procent) en negatief voor tweeverdieners (-0,1 procent). Alleenverdieners hebben baat bij het gegeven dat zij voor de herziening geen gebruik van de kinderopvangtoeslag konden maken en na de herziening wel de (volledige) kinderbijdrage benutten. Alleenstaanden profiteren van het feit dat de bedragen van de kinderbijdrage verdubbelen voor deze groep, ondanks dat zij ook de alleenstaande ouderkop in het kindgebonden budget verliezen. Bij tweeverdieners weegt het verlies van de kinderopvangtoeslag relatief zwaar. In figuur 3 is te zien dat de inkomenseffecten van de herziening voor deze groepen tevens afhangen van het huishoudinkomen. Bij alle drie de groepen daalt het inkomenseffect bij een toename van het huishoudinkomen. Voor alleenstaanden is de daling een stuk steiler vanwege de verdubbeling van de bedragen van de kinderbijdrage: de afbouw van het bedrag is dan ook een stuk steiler. Verder is te zien dat ook tweeverdieners met een relatief laag inkomen na de herziening erop vooruitgaan, hoewel het inkomenseffect lager is in vergelijking met alleenverdieners en alleenstaanden.

4 Arbeidsaanbodeffecten

Dit hoofdstuk presenteert de structurele arbeidsaanbodeffecten van het beleidspakket van de SGP. Voor het bepalen van de effecten is gebruik gemaakt van het MICSIM-model van het CPB.⁷ Hierbij zijn de uitkomsten van de plannen afgezet tegen de uitkomst van een basis, waarbij is uitgegaan van het belastingstelsel (en de demografie) in 2025 op basis van de geactualiseerde MLT-raming, zoals gepubliceerd in

⁷ Zie Jongen e.a. (2014) voor een beschrijving van het model en de onderliggende empirische analyses.

de Macro Economische Verkenningen 2022. In het basispad voor de doorrekeningen is verondersteld dat al het doorlopend beleid dat nog niet volledig is ingegroeid, volledig is ingevoerd. De effecten moeten daarom worden geïnterpreteerd als langetermijnuitskomsten.⁸ Het gepresenteerde arbeidsaanbodeffect betreft het totale effect in uren. Dit is het gecombineerde effect op het aantal personen en het aantal uren per persoon.

De maatregelen met betrekking tot aanpassing van de kindregelingen hebben op de lange termijn een negatief effect op de werkgelegenheid van -1,0 procent. Dat zijn omgerekend ongeveer 80.000 voltijdbanen. Daarbij spelen twee aspecten een grote rol: de verhoging van de bijdragen voor de allerjongste kinderen en de verschuiving van financiële ondersteuning van werkenden naar niet-werkenden. Beide zijn vooral van invloed op de beslissing om al of niet te blijven werken en nauwelijks op de keuze van het aantal uren werk.

De werkgelegenheidsdaling zit bijna volledig geconcentreerd bij alleenstaande ouders en minstverdienende partners (voornamelijk moeders) in paren met kinderen in de leeftijd van 0-5 jaar. Bij een huishoudinkomen onder de 25.000 euro zijn de variabele kinderbedragen van de nieuwe regeling aanzienlijk hoger dan het bestaande bedrag aan kindgebonden budget. Voor alleenstaande ouders levert de verdubbeling van het bedrag aan kinderbijdrage een hoger bedrag op dan de huidige alleenstaande ouderkop. Dit heeft een sterk negatief effect op hun beslissing om al of niet te blijven werken, al staat daar wel een iets vlakkere afbouw in de kinderbijdrage tegenover. Ook ouders met oudere kinderen krijgen veelal een hogere kinderbijdrage, maar de verschillen met de bestaande situatie blijven voor hen beperkt. De werkgelegenheidseffecten voor deze groep zijn dan ook aanzienlijk kleiner. Voor alleenstaanden en paren zonder kinderen verandert er niets.

De maatregelen leiden tot een verschuiving van financiële ondersteuning van werkenden naar niet-werkenden. De kinderopvangtoeslag voor werkende ouders gaat op in een kinderbijdrage voor alle ouders. Ook dit heeft een negatief effect op de participatiebeslissing van ouders met jonge kinderen. Bovendien zal de vraag naar kinderopvang afnemen, met name van ouders met lage inkomens die dan gebruik van kinderopvang volledig zelf moeten betalen.

5 Reflectie overige effecten

Buiten de directe economische effecten heeft het beleidspakket mogelijk een aantal andere gevolgen voor burgers en uitvoering. In dit laatste hoofdstuk geven we een korte reflectie op een aantal mogelijke effecten. Het gaat hierbij niet om een compleet en uitputtend overzicht. We gaan achtereenvolgens in op de complexiteit van het systeem, het doenvermogen van de burgers, de uitvoerbaarheid en de beleidsstabiliteit.

Ten eerste zorgt het beleidspakket over het algemeen voor een vereenvoudiging van het systeem van kindregelingen. Van drie regelingen wordt teruggegaan naar één regeling, die minder grondslagen kent. Het te ontvangen bedrag aan kindregelingen is bijvoorbeeld niet langer afhankelijk van het aantal uren kinderopvang dat men afneemt. Ook kent de kinderopvangtoeslag een complexe tabel hoeveel kinderopvang men vergoed krijgt. En ten slotte is de hoogte van het kindgebonden budget en de kinderbijdrage meer afhankelijk van leeftijd en het aantal kinderen dan in deze nieuwe regeling. Daar staat tegenover dat de inkomensondersteuning minder gericht is - op bijvoorbeeld specifieke kosten voor kinderopvang - en voor huishoudens waar het inkomen sterk lager is geworden er wel extra regels zullen blijven, omdat er dan aanvragen uit het vangnet gedaan moeten worden.

⁸ Op de korte termijn kunnen de uitkomsten afwijken, omdat mensen tijd nodig hebben om hun gedrag aan te passen. Ook de stand van de conjunctuur kan invloed hebben op de uitkomsten. Als vuistregel geldt dat de effecten binnen een periode van tien jaar zijn gerealiseerd.

Ten tweede zal dit beleidspakket over het algemeen begrijpelijker zijn voor de burger. De kinderbijdrage is gebaseerd op het inkomen van twee jaar geleden, waardoor gegevens bij de uitvoerende instantie bekend zijn en er geen risico meer is op terugvorderingen. In het huidige systeem van toeslagen is in bijna de helft van de gevallen sprake van terugvorderingen of nabetalingen⁹. Door het dalen van het aantal terugbetalingen zal de impact op de schuldenproblematiek vermoedelijk ook afnemen. Daarnaast kent het huidige systeem van toeslagen relatief veel niet-gebruik. Twaalf procent van de rechthebbende huishoudens maakt bijvoorbeeld geen gebruik van het kindgebonden budget¹⁰. Doordat ieder huishouden met een minderjarig kind recht heeft op deze kinderbijdrage (vanwege het inkomensafhankelijke deel) én het inkomen al bekend is, kan dit niet-gebruik sterk dalen. Van huishoudens met grote inkomens terugval zal nog altijd veel gevraagd worden van het doenvermogen en wordt het systeem niet per se eenvoudiger. Zij zullen aanvragen moeten doen om geld te ontvangen uit de vangnetregeling. De inkomens terugval kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld scheiding of ontslag. Maar het krijgen van een kind zelf kan ook voor minder inkomen zorgen. Na het eerste kind gaat met name de moeder vaak minder werken en heeft daardoor gemiddeld 46 procent minder inkomen vergeleken met het traject van voor de geboorte¹¹.

Bovendien wordt de uitvoerbaarheid voor de Belastingdienst – of andere uitvoerende instantie – vermoedelijk vereenvoudigd. Deze nieuwe regeling kent minder grondslagen en zal veel minder terugvorderingen of nabetalingen kennen, hooguit bij fraude of fouten in de administratie. In het begin zal het aanpassen van de systemen op de nieuwe regeling wel voor extra werkdruk en complexiteit zorgen. Daarnaast zal de vangnetregeling ook voor extra regels en werk gaan zorgen.

Ten slotte is dit pakket gebaat bij een zekere mate van beleidsstabiliteit. Als de nieuwe regeling binnen enkele jaren na invoering weer zou worden aangepast, zou dat afbreuk doen aan positieve effecten op het gebied van vereenvoudiging, begrijpelijkheid en uitvoerbaarheid. Verder vermindert het beleidspakket de vraag naar kinderopvang, zodat er waarschijnlijk opvanglocaties zullen moeten sluiten of inkrimpen. Bij een daaropvolgende beleidswijziging die het gebruik van kinderopvang weer aantrekkelijker maakt, kunnen mogelijk knelpunten ontstaan vanwege een tekort aan personeel of beschikbare locaties of doordat aanbieders terughoudend zijn om weer uit te breiden. In dat geval kunnen aanzienlijke wachtlijsten ontstaan.

⁹ Ministerie van Financiën (2019), 'IBO Toeslagen deelonderzoek 1: Eenvoud of maatwerk', Den Haag.

¹⁰ Ministerie van Financiën (2019), 'IBO Toeslagen deelonderzoek 1: Eenvoud of maatwerk', Den Haag.

¹¹ Rabaté, S. en S. Rellstab (2021), 'The Child Penalty in the Netherlands and its Determinants', CPB Discussion Paper, Den Haag.